

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา DES 1102

ประวัติศาสตร์ศิลป์

อาจารย์ผู้สอน : อ.กัลยาณี มุ่งเขตกลาง

สาขาวิชาการออกแบบนิทรรศการและแอนิเมชันสามมิติ

คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Mesopotamia

“ The Land Between The River ”

ช่วงเวลา 4,000 - 539 B.C.

เมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) เป็นแหล่งอารยธรรมแรกของโลก ดินแดนนี้เป็นส่วนหนึ่งของ "พระจันทร์เสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์" (Fertile Crescent) ซึ่งเป็นดินแดนรูปครึ่งวงกลมผืนใหญ่ ทอดโค้งขึ้นไปจากฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปจรดอ่าวเปอร์เซีย

ปัจจัยที่ส่งผลให้อารยธรรมเมโสโปเตเมีย “เจริญรุ่งเรือง”

1. ความอุดมสมบูรณ์ของกลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส

มีดินตะกอนที่อุดมสมบูรณ์จากน้ำท่วมตามฤดูกาล ทำให้เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชโดยเฉพาะข้าวบาร์เลย์ และข้าวสาลี, การมีระบบชลประทานช่วยควบคุมน้ำจากแม่น้ำ

2. ความคิดและการสืบทอดอารยธรรมของกลุ่มชน

บริเวณเมโสโปเตเมียเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนหลากหลายที่ผลัดเปลี่ยนกันปกครองและสืบทอดวัฒนธรรม กลุ่มชนเหล่านี้มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น

- การคิดค้นตัวอักษรคูนiform (Cuneiform) ของชาวซูเมอร์
- การร่างกฎหมายฮัมมูราบีของชาวบาบิโลน
- การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร การก่อสร้าง และดาราศาสตร์

3. ลักษณะภูมิประเทศของเมโสโปเตเมียมีธรรมชาติที่ช่วยป้องกันภัยจากศัตรู

- ทิศเหนือ เป็นภูเขาและที่ราบสูง
- ทิศใต้ ติดอ่าวเปอร์เซีย ทำให้สามารถติดต่อทางทะเล
- ทิศตะวันออก จรดเทือกเขาคาร์กอส (Zagros Mountains)
- ทิศตะวันตก เป็นทะเลทรายซีเรีย

แม้จะมีการรุกรานในช่วงต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์ แต่พรมแดนทางธรรมชาติเหล่านี้ก็ช่วยชะลอหรือจำกัดความเสียหาย ทำให้ชาวเมโสโปเตเมียสามารถพัฒนาอารยธรรมได้อย่างต่อเนื่อง

อารยธรรมเมโสโปเตเมียตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ

1. บาบิโลเนีย (Babylonia)

ตั้งอยู่ทางตอนล่างของเมโสโปเตเมีย ใกล้อ่าวเปอร์เซีย เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกและตั้งถิ่นฐาน มีความเจริญด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

2. แอสซีเรีย (Assyria)

ตั้งอยู่ทางตอนบนของเมโสโปเตเมีย พื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง แต่มีความแข็งแกร่งทางการทหาร แอสซีเรียจึงมีชื่อเสียงในเรื่องการทำสงครามและการขยายอำนาจ



กลุ่มชนที่มีอิทธิพลในอารยธรรมเมโสโปเตเมีย

1) ซูเมอร์เรียน (Sumerians)

ซูเมอร์เรียน (Sumerians) เป็นกลุ่มชนชาติแรกที่วางรากฐานอารยธรรมเมโสโปเตเมีย และชาวซูเมอร์เรียนได้เข้ามาตั้งรกรากทางบริเวณแคว้นซูเมอร์ ตอนใต้ของเมโสโปเตเมีย (ใกล้อ่าวเปอร์เซีย ลุ่มแม่น้ำยูเฟรติส)

ลักษณะการปกครองแบบนครรัฐ (City-State) เช่น ลากาซ, บาบิโลน, อูร์, อูรุก ซึ่งแต่ละนครมีอิสระไม่ขึ้นต่อกัน

2) อักคาเดียน (Akkadian)

เป็นจักรวรรดิแรกของโลกที่รวมกลุ่มเมืองรัฐซูเมอร์เรียนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เมืองหลวงตั้งอยู่ที่อักคาด (Akkad) (ยังไม่พบซากเมืองแน่ชัดในปัจจุบัน) ใช้ภาษาพูดคือ ภาษาอักคาเดียน (Akkadian Language) ซึ่งเป็นภาษากลุ่มเซมิติก และใช้ตัวอักษรคูนiform (Cuneiform) ของซูเมอร์เรียน

3) กลุ่มอามอไรต์ (Amorites)

หลังจากจักรวรรดิอัคคาเดียนล่มสลาย และเมโสโปเตเมียตกอยู่ภายใต้ความวุ่นวายจากพวกกูเตียน กลุ่มชนอามอไรต์ (Amorites) ซึ่งเป็นชนเผ่าจากซีเรีย ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและค่อย ๆ แผ่ขยายอำนาจในดินแดนเมโสโปเตเมียตอนใต้

ทำการก่อตั้งอาณาจักรใหม่ขึ้นที่เมืองบาบิโลน ซึ่งต่อมากลายเป็นที่รู้จักในชื่อว่า บาบิโลเนียยุคเก่า (Old Babylonian Kingdom) มีการปกครองแบบรวมศูนย์ (Centralization) มีการเก็บภาษีอากรและการเกณฑ์ทหาร โดยมีพระเจ้าฮัมมูราบีเป็นกษัตริย์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของยุคนี้

4) อัสซีเรียน (Assyrian)

ในช่วงที่ชาวสุเมเรียนปกครองดินแดนซูเมอร์ ชาวอัสซีเรีย ซึ่งเป็นชนเผ่าเซมิติก ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของเมโสโปเตเมีย บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริส พื้นที่ดังกล่าวไม่มีพรมแดนธรรมชาติคอยป้องกัน จึงตกเป็นเป้าการรุกรานจากกลุ่มชนต่าง ๆ เช่น สุเมเรียน อัคคาเดียน และอามอไรต์

แม้จะถูกครอบงำโดยชนผู้เจริญกว่า แต่อัสซีเรียกลับใช้โอกาสนี้ในการเรียนรู้และรับอารยธรรมจากกลุ่มเหล่านั้น โดยเฉพาะอารยธรรมของสุเมเรียนและอามอไรต์ ซึ่งกลายเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมอัสซีเรียนในเวลาต่อมา

5) คาลเดียน (Chaldeans)

- การฟื้นฟูอำนาจและวัฒนธรรมบาบิโลน

ภายใต้การนำของพระเจ้าเนบูคัดเนสซาร์ที่ 2 (Nebuchadnezzar II) บาบิโลนกลับมาเป็นศูนย์กลางอำนาจอีกครั้ง มีการบูรณะเมือง สร้างสถาปัตยกรรมยิ่งใหญ่ และฟื้นฟูอารยธรรมเมโสโปเตเมีย

- ศาสนาและจักรวาลวิทยา

ยังคงนับถือเทพเจ้าหลายองค์ โดยเฉพาะ เทพมาร์ดุก (Marduk) และมีความเจริญด้านดาราศาสตร์และโหราศาสตร์ เช่น การสังเกตดวงดาว การพยากรณ์จากท้องฟ้า

6) เปอร์เซีย (Persia)

หลังจากอาณาจักรอัสซีเรียเสื่อมอำนาจลง ชาวเปอร์เซีย ซึ่งเป็นชนชาติอินโดยูโรเปียนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบสูงอิหร่านทางตอนเหนือของเทือกเขาซากรอส ได้เริ่มสถาปนาอาณาจักรของตนขึ้น และค่อย ๆ แผ่ขยายอำนาจไปปกครองดินแดนต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถครอบครองพื้นที่กว้างใหญ่ ครอบคลุมดินแดนเมโสโปเตเมีย เอเชียไมเนอร์ ซีเรีย อินเดียบางส่วน และอียิปต์

จักรวรรดิเปอร์เซียในยุคของพระเจ้าไซรัสมหาราช (Cyrus the Great) และพระเจ้าแดโรอัสที่ 1 (Darius I) ได้จัดระเบียบการปกครองอย่างเป็นระบบ

โดยแบ่งอาณาจักรออกเป็น "แซทราปี" (Satrapy) หรือมณฑล จำนวน 21 แห่ง

แต่งตั้งขุนนางชั้นสูงให้ดำรงตำแหน่ง "แซทราป" (Satrap) เพื่อทำหน้าที่ปกครองแต่ละมณฑลแทนพระมหากษัตริย์